

Hur skapar vi en schysst publikkultur?

EN HANDLINGSPLAN FÖR HX

GINA KLING - EVENEMANGSENHETEN HASAB. 2019-05-29.

Innehållsförteckning

Inledning.....	2
Terminologi	3
Bakgrund	4
2016: uppvaknande.....	4
2017: peak	4
2018: trendbrott.....	5
2019: spaning i samtiden	5
Vad har andra gjort?.....	6
Festivalerna i Polisens samverkansutvärdering	6
We Are Sthlm	7
Malmöfestivalen.....	7
Social prevention.....	8
RoS Stockholm - Respekt och Självrespekt.....	8
Vill du?	9
Dare to Care.....	9
Armband & knappar	9
Handlingsplan Hx.....	10
1. Kommunikation: Värdegrund / Varumärke / Budskap.....	10
2. Organisation: Samverkan / Personal / Utbildning.....	11
3. Festivalproduktion: Programinnehåll / Områdesdesign / Personell närvaro	11
Avslutningsvis & nästa steg	13
Källförteckning.....	14

Inledning

Att gå på stadsfestival ska vara roligt. Ett tillfälle att uppleva sin stad i feststämning. En chans att träffa nya och gamla bekansksaper, att gå på en konsert, kika runt i marknadsstånden, äta något gott, prova på en aktivitet eller bara känna in festivalpulsen och bryta av vardagen.

De senaste åren har festivaler lyfts fram i media som otrygga och osäkra platser. Dels på grund av terrordåd som skett mot evenemang utomlands och dels på grund av uppmärksammandet av sexuella ofredanden och våldtäkter som skett på musikfestivaler i Sverige. För att festivalbesöket ska bli roligt krävs att vi som arrangörer arbetar med både säkerhet och trygghet.

Trygghet och säkerhet hänger ihop men är olika saker. Bara för att du rent faktiskt är säker betyder det inte att du är trygg och vice versa. Trygghet är en känsla, det är individens egen upplevelse av situationen och säkerhetsläget. Att uppnå denna känsla ställer krav på att arrangörer och myndigheter gör en ordentlig säkerhetsplanering inför en festival. Men hur kan arrangörer skapa ett evenemang som är tryggt och säkert för alla, när samhället idag inte kan säkerställa detsamma? De strukturer och problem som finns i samhället följer med till festivalen vare sig det är önskvärt eller inte.

Denna handlingsplan kommer att fokusera på vad vi som arrangörer kan göra för att skapa en schysst publikkultur för att öka tryggheten och säkerheten hos våra besökare. Hur får vi besökarna på vår festival att respektera varandras gränser? Hur får vi dem att ta hand om varandra och finnas där för varandra i en utsatt situation? Hur får vi dem att vara med och skapa en positiv festivalatmosfär där alla i staden får ta plats och trivs tillsammans?

Dessa frågor ska denna handlingsplan försöka ge svar på. Handlingsplanen inleds med en bakgrund som följs av ett kort avsnitt om terminologi, därefter redovisas åtgärder från andra arrangörer och aktörer och slutligen presenteras en handlingsplan för Hx.

Terminologi

Här följer definitioner och beskrivning av termer som används i denna handlingsplan.

Sexualbrott

Sexualbrott är när någon utsätts för en sexuell handling mot sin vilja. Sexualbrott omfattar bland annat våldtäkt, sexuellt övergrepp, sexuellt ofredande och koppleri (Polisen 2019).

Sexuellt övergrepp

Sexuellt övergrepp är sexuella handlingar som inte är samlag eller jämförbara med samlag och utförs mot någons vilja (ibid.).

Sexuellt ofredande

Ett sexuellt ofredande är att genom ord eller handling kränka en persons sexuella integritet (ibid.).

Sexuella trakasserier

Trakasserier är ett agerande som kränker någons värdighet, om det är av sexuell natur kallas det för sexuella trakasserier. Sexuella trakasserier är en diskrimineringsform och förbudet att diskriminera gäller t.ex. på en arbetsplats, inom en förening eller i en skola (Do 2019). Sker handlingen mellan privatpersoner är det istället brottsbalken en vänder sig till och handlingen kan t.ex. falla under brottet sexuellt ofredande.

Trygghet

Trygghet är en känsla, en individs subjektiva upplevelse av en situation. Det finns flera faktorer som påverkar den upplevelsen, stiftelsen Tryggare Sverige har delat in dem i fyra områden:

- **Individens känsla av kontroll.** Finns det andra människor på platsen som ser och hör? Är utformningen av den fysiska miljön tillfredställande med belysning, rumslig tydlighet och förutsägbarhet? Och hur är tillgången till information på platsen?
- **Tillit till samhället och andra människor.** Hur är förtroendet för arrangören och andra aktörer såsom polis och ordningsvakter? Hur är tilltron till att andra personer på plats kommer att ingripa om någonting händer? Hur är bemötandet och stödet av den som utsatts för t.ex. ett sexuellt ofredande eller blivit rånad?
- **Anhörigas och andras säkerhet.** Har vänner och bekanta blivit utsatta för någonting negativt på en festival? Hur rapporterar media om negativa händelser på festivaler?
- **Individens tro på sin egen förmåga att förhindra brott och hantera eventuella konsekvenser av att utsättas.**

(Uittenbogaard, Ahlskog & Grönlund 2018:60-61)

Slutligen vad det gäller trygghet behöver vi ha med oss att det *inte* finns något orsakssamband mellan ökad säkerhet och ökad trygghet. Fokuserar vi för mycket på säkerhet kan det leda till ökad otrygghet då människor kan uppfatta problemen som större än vad de är. Fokuserar vi för mycket på trygghet kan det leda till en orealistisk och förminskad bild av säkerhetsriskerna. Trygghetsskapande åtgärder ska förebygga *omotiverad rädsla* och inte ta bort *funktionell oro* i en osäker situation (ibid. s.59).

Bakgrund

Vi minns Courtney Love på Hultsfred 1999. Vi minns Pearl Jam på Roskilde 2000. Mycket har hänt inom området evenemangssäkerhet i Sverige de senaste 20 åren. Även vårt samhälle har förändrats under den här tiden vilket för med sig andra typer av hot och risker till våra festivaler. Men de segdragna patriarkala strukturerna hänger kvar; nästan två kvinnor i månaden i Sverige mördas av män de haft/har en nära relation med (Brå 2019), 97 % av alla som misstänks för sexuella ofredanden och våldtäkter är män (Olseryd & Hradilova Selin 2017:122) och kvinnor lär sig fortfarande att inte ha ögonkontakt "för länge" med män för att det då kan uppfattas som en invit. Sammanfattningsvis: mäns maktutövning över kvinnor på ett strukturellt plan är fortfarande ett stort samhällsproblem då det är ett säkerhets- och trygghetsproblem för alla kvinnor, icke-binära och transpersoner.

Den i samhället rådande könsmaktsstrukturen följer med till festivalen och det uppmärksammades stort i svensk media i januari 2016 efter Dagens Nyheters granskning av sexuella ofredanden på ungdomsfestivalen We Are Sthlm året innan (Liebermann & Cervenka 2016). Sedan dess har det gjorts åtgärder från både arrangörer och från Polisens sida. Här kommer en kort redogörelse av vad som egentligen hände under åren 2016-2018.¹

2016: uppvaknande

Polisens Nationella Operativa Avdelning (NOA) presenterade i maj 2016 en lägesbild över sexuella ofredanden som dels innehöll en analys av anmälda brott och egenrapporterad utsatthet, dels en sammanställning av information de fått från ungdomar själva genom samtal på skolor i alla polisregioner och dels åtgärdsförslag (NOA 2016). De identifierade även en utbredd kunskapsbrist kring brottet vilket resulterade i att ett utbildningsmaterial togs fram (Welin 2017). Sommaren 2016 drev även Polisen kampanjen "Tafsa inte" genom att dela ut armband med samma text (TT 2016).

Tidningen Metros granskning av 20 svenska musikfestivaler berättade om **133** anmälda sexuella ofredanden och **11** anmälda våldtäkter när festivalsommaren var över (Johansson & Wikén 2017).

2017: peak

I februari 2017 bjöd NOA in arrangörer för att gemensamt ta fram en lägesbild inför kommande sommar. Därefter formerade Polisen, Svensk Live, RFSU och senare även Länsstyrelsen i Stockholm en samverkansgrupp med den gemensamma målbilden att skapa trygga och säkra evenemang. De tog även fram en kommunikationskampanj med budskapet "Vi är här för din trygghet. Ha kul & ta hand om varandra".

Med **4** anmälda våldtäkter och **23** anmälda sexuella ofredanden på Bråvallafestivalen meddelade arrangören FKP Scorpio att de ställer in nästa års festival just på grund av övergreppen (Renman & Berlin 2017). Komikern Emma Knyckare upprördes också av övergreppen och skrev ut på sin Twitter: "Vad tror ni om att vi styr upp en asfet festival dit bara icke män är välkomna som vi kör tills ALLA män har lärt sig hur en betar sig". Tweeten fick stort genomslag och idén om en "mansfri" festival tog sin början (Albinsson 2017).

---

¹ En *icke* heltäckande summering av medias, arrangörers och polis fokus på sexuella ofredanden på musikfestivaler under åren 2016-2018.

Några dagar senare gick även en namnstark grupp arrangörer ut i en debattartikel i Aftonbladet och menade på att festivaler behövs mer än någonsin och att "det har skapats en bild av att arrangörer eller polisen har en skuld i brotten som begås och att dessa ensamt besitter såväl ansvaret som makten att förhindra dessa. Det är en skev bild" (Pihlgren, Wiktorsson, Sjölund et al. 2017).

Metros granskning av festivalsommaren 2017² summerade **141** anmälda sexuella ofredanden och **20** anmälda våldtäkter (Johansson & Wikén 2017). En av de festivaler som inte är med i Metros granskning är ungdomsfestivalen We Are Sthlm, till skillnad från de flesta andra stora musikfestivaler denna sommar minskade deras anmälningar av sexuella ofredanden, och det markant, med över 80%³ (Lindquist 2017).

2018: trendbrott

Under sommaren 2018 kom Polisens utvärdering av samverkansprocessen mellan Polisen, Svensk Live, RFSU och Länsstyrelsen i Stockholm för året 2017. Både samverkansprocessen och resultatet av anmälda sexuella ofredanden (skillnaden mellan åren 2016 och 2017) hos sex⁴ utvalda festivaler utvärderades. Hos tre av de granskade festivalerna minskade anmälningarna och hos övriga tre ökade de (Granhag 2018).

Trendbrottet skedde först under 2018 då anmälningar av sexuella ofredanden och våldtäkter på festivaler minskade (Frid 2018). Sommaren 2018 gick även Emma Knyckares "mansfria" festival av stapeln under namnet Statement Festival; en festival för kvinnor, icke-binära och transpersoner. På festivalen anmäldes inga brott (Netskar 2018).

2019: spaning i samtiden

Festivalsommaren 2019 står för dörren och nu har arrangörssverige börjat prata i termer av *publikkultur*. En anledning till det är Svensk Lives och RFSUs projekt *Dare to Care*⁵ som arbetar med att göra publiken aktiv i att minska övergrepp i livemusikmiljö (Sweden Live 2019).

Även en ny blick på evenemang kan skönjas, från att festivaler har lyfts fram som farliga och brottsutsatta platser adderas nu medias brottsfokuserade journalistik med fler berättelser. Till exempel visar forskning att vi kan använda festivaler som möjliggörare för att skapa förändring av sociala strukturer och normsystem. Det går att se evenemang som "liminala" platser som bryter av vardagen och erbjuder en gemenskap där sociala skillnader ter sig mindre viktiga och därmed skapar ett utrymme för påverkan och förändring (Jutbring 2017).

---

² Samma granskning som nämns under 2016.

³ Läs mer om We Are Sthlm under rubrik "Hur har andra gjort?"

⁴ Luleå Hamnfestival, Stadsfesten Skellefteå, Putte i Parken/Karlstad, We Are Sthlm, Way Out West, Emmabodafestivalen.

⁵ Läs mer om *Dare to Care* under rubriken "Hur har andra gjort?"

Vad har andra gjort?

Nedan presenteras ett urval av åtgärder som gjorts av olika festivaler och Polisen de senaste åren.

Festivalerna i Polisens samverkansutvärdering

I *Utvärdering av samverkan mot brottslighet vid publika evenemang: med fokus på sexuella ofredanden* (Granhag 2018) granskas de sex festivalerna: Luleå Hamnfestival, Stadsfesten Skellefteå, Putte i Parken/Karlstad, We Are Sthlm, Way Out West och Emmabodafestivalen. I utvärderingen presenteras tolv åtgärder som gjordes inför och under festivalerna sommaren 2017 för att minska sexuella ofredanden, här kommer några.

1) Engagera alla: information & utbildning

Hela festivalen ska engageras; polis, ordningsvakter, serveringspersonal, medverkande aktörer och alla som jobbar med festivalen, i syfte att höja kunskapsnivån och skapa känslan av att alla jobbar tillsammans. Om alla är med "mångdubblas antalet ögon och öron som ser och hör under festivalen" (ibid. s.24).

Att höja kunskapsnivån handlar dels om att sprida information om vanliga brott som förekommer på festivaler och hur en ska agera när ett sådant brott inträffar. Polisen har t.ex. tagit fram ett åtgärdskort på vad en ska göra när en kommer i kontakt med en person som blivit utsatt för ett sexuellt ofredande. Men det handlar även om att utbilda personal i orsaken till varför sexuella ofredanden begås genom att prata om problemet utifrån ett maktperspektiv orsakat av traditionella könsroller och en rådande maskulinitetsnorm.

2) Krimjour/tillfällig polisstation på festivalområdet

På några av festivalerna upprättades en krimjour där anmälningar kunde tas emot och där utredare direkt kunde påbörja en utredning om brott. Det gjordes dels i hopp om att minska mörkertalet genom att göra det enklare att anmäla och dels för att lagföra fler förövare.

3) Spelschema

En annan åtgärd var att schemalägga artister på ett välavvägt sätt utifrån speltid och vilken målgrupp artisten attraherar för att konstant ha en så bra blandning av publik som möjligt. Att tidigarelägga större akter och sista konserten för kvällen var andra åtgärder.

4) Kameraövervakning

Att kameraövervaka evenemangsområden gjordes dels i reaktivt syfte i hopp om att kunna identifiera en gärningsperson om ett brott begåtts men även i proaktivt syfte för att avskräcka en potentiell förövare. Effekten av åtgärden ifrågasätts i utvärderingen då det visade sig vara svårt att använda film över ett folkhav för att faktiskt se att ett ofredande begåtts. Även det proaktiva syftet ifrågasätts då det bygger på att gärningspersonen agerar rationellt och väljer att inte ofreda om den vet om att den är filmad, vilket utvärderingen ifrågasätter när det gäller sexuella ofredanden i en festivalmiljö.

5) Hög synlighet

Hög synlighet handlar om personell närvaro, både i förebyggande syfte så att det finns människor omkring som ser och hör, så kallad "social kontroll". Men även i reaktivt syfte för att fånga upp en brottsutsatt person.

6) Strategi mot fylleri

En hög alkoholkonsumtion och en stark alkoholnorm ses som ett problem i sig men även som en parameter i förhållande till andra brott som begås i festivalmiljö. I utvärderingen framkommer det en uppfattning om att det perspektivet har haft en allt för undanskymd plats i samtalet kring delorsakerna bakom sexuella ofredanden. Strategier festivalerna arbetade med var bl.a. god samverkan mellan polis, arrangör och krögarna på området, nolltolerans mot ungdomars konsumtion av alkohol och idén om "varannan vatten" med hög tillgänglighet av vattenkranar på området.

We Are Sthlm

Ungdomsfestivalen We Are Sthlm arrangeras av Stockholm stad och riktar sig till 13-19 åringar. 2017 hade festivalen 140 000 besök, samma år minskade de anmälda sexualbrott på festivalen med 83%. På ett erfarenhetsseminarium om sommaren 2017 "Trygga tillsammans - erfarenhetsseminarium", som arrangerades av Svensk Live och Länsstyrelsen i Stockholm, berättar We Are Stockholms trygghetskoordinator Leila Bakis om hur de arbetat förebyggande mot sexuella ofredanden (Bakis 2017).

Bakis menar att det krävs ett konstant arbete för att synliggöra och motverka sexualbrott, det är inget som kan göras endast under några festivaldagar utan det behövs arbetas med året runt (eftersom det är ett samhällsproblem och inte ett festivalproblem). Bakis poängterar att det är av största vikt att ha kännedom om mörkertalet för denna typ av brott; bara för att de inte anmäls betyder det inte att de inte inträffar⁶ (ibid.).

En förebyggande strategi We Are Sthlm arbetat med är att medvetandegöra beteenden genom att *benämna, markera och ta ställning*. Pratar vi inte om problemen är det lätt att tro att de inte finns eller att de inte kommer att tas på allvar om en blivit utsatt (ibid.).

Konkreta exempel på vad We Are Sthlm bl.a. har gjort:

- Tydliga budskap och kommunikation till besökarna på skyltar och storbildskärmar m.m.
- Samlad information om vad festivalen står för till alla aktörer som deltar.
- Utbildning av personal i alla delar av organisationen.
- Översyn av öppettider och områdesdesign utifrån ett trygghetsperspektiv.
- Trygghetsutsättning varje dag under festivalen med arrangör, polis, frivilligorganisationer, socialtjänst m.fl.
- Tema/budskap på festivalen 2016: #wearerespekt
- Stadsövergripande trygghetsprojekt *RoS Stockholm - Respekt och Självrespekt*⁷ (ibid.)

Malmöfestivalen

Malmöfestivalen är en åttadagars stadsfestival som arrangeras av Malmö stad och är Skandinavien största festival. I ett pressmeddelande inför festivalen 2016 skriver de att de tar "krafttag för en tryggare festival" (Pressmeddelande 2016a).

---

⁶ Enligt Brottsförebyggande rådet anmäls ungefär en tiondel av alla sexualbrott (Olseryd & Hradilova Selin 2017:130).

⁷ Läs mer under rubriken "Social prevention".

Då Malmöfestivalen hade få anmälningar av sexuella ofredanden från tidigare års festivaler genomförde de en trygghetsundersökning på gymnasieskolor i Malmö och på Malmö högskola för att undersöka problembilden bortom eventuellt mörkertal. Mer än hälften av de svarande i åldrarna 16-25 uppgav att de blivit utsatta eller sett andra bli utsatta för sexuella ofredanden under festivalen, men att endast 5% uppgavs ha berättat det för polis eller annan evenemangspersonal (ibid.).

I pressmeddelandet lyfter de fram åtta åtgärder inför festivalen 2016:

- Specialutbildning av personal i hantering av sexuella trakasserier
- Fler ordningsvakter
- Upphöjda podier i publikhaven för ordningsvakter för att ge bättre överblick
- Kameraövervakning av Stortorget
- Information om trivselregler på storbildsskärmar
- Värddar från organisationen Välkommen
- Belysning på mörka platser
- Information i festivaltidningen om vikten av respekt för sina medmänniskor (ibid.)

Social prevention

RoS Stockholm - Respekt och Självrespekt

När Leila Baksi från Stockholm stad/We Are Sthlm, pratar om att förebyggande arbete mot sexuella ofredanden behöver pågå året runt och inte bara under festivalen menar hon det som kallas social prevention; att arbeta förebyggande för att komma åt de sociala orsakerna bakom att sexuella ofredanden begås, t.ex. genom att arbeta med normer kring kön och sexualitet, om att sätta gränser och att respektera gränser.

I Stockholm stad har de sedan 2014 arbetat med ett projekt som heter *RoS Stockholm - Respekt och Självrespekt*. Starten på projektet byggde på upplevelsen att sexualbrott blivit så pass normaliserat bland ungdomar att de inte alltid uppfattade dem som brott och att det saknades kontinuerliga forum för unga att prata om normer, attityder och gränsdragningar. Ett preventivt arbete startade utifrån ett utbildningsmaterial om respekt, självrespekt, normer och samtycke och riktades till ungdomar i åldern 13-15 år i stora delar av Stockholm stad (Baksi, Johannesen, Tabrizzi et al. 2017).

Säkerhetsorganisationen på We Are Sthlm hade tillsammans med polisen noterat att sexualbrotten ökat under festivalen 2014, de såg även normförskjutningar och nya beteenden bland ungdomarna. Ett av effektmålen med RoS-projektet var att minska antalet sexualbrott bland ungdomar. Som tidigare redovisat så sjönk de anmälda sexuella ofredanden på We Are Sthlm med 83% mellan åren 2016 och 2017. Projektet menar att anledningen till det var:

- #wearerespekt-aktivitet på festivalen under 5 dagar
- Trygghetsutsättningar på festivalen varje dag
- Utbildning för alla som arbetade på festivalen
- Samverkan med stadsdelsförvaltningar, polis, räddningstjänst, frivilligorganisationer och sponsorer kring strategier för förebyggande arbete under festivalen (ibid.)

Vill du?

I november 2016 annonserade Norrköpings kommun, RFSU och FKP Scorpio (som arrangerar Bråvallafestivalen) att de startar utbildningsprojektet *Vill du?* riktat mot skolungdomar. Projektet handlar om sex, ömsesidighet och respekt. Målet var att nå alla unga i Norrköping inom tre år i förhoppning om att minska antalet sexuella ofredanden i framtiden (Pressmeddelande 2016b).

Dare to Care

Dare to Care är ett utbildnings- och kommunikationskoncept som drivs av Svensk Live och RFSU och är det senaste initiativet som arbetar med social prevention för att minska antalet sexuella ofredanden på t.ex. festivaler. De skriver att projektet främst handlar om att "skapa en publikkultur som förespråkar kommunikation, ömsesidighet och samspel i sexuella relationer" (Svensk Live 2019). I år, 2019, är det fem⁸ utvalda festivaler som är med i projektet. Pelle Ullholm på RFSU säger så här: "Festivalerna stöttas i att skapa en omtänksam publikkultur. Besökarna kommer att få samtala om samspel, kommunikation och ömsesidighet i mötet mellan människor. De får också konkreta tips för att kunna ingripa om man ser någon som inte verkar respektera andras gränser" (RFSU 2019).

Armband & knappar

Som sista exempel på åtgärd som andra har provat handlar om kommunikationskampanjer från Polisen 2016 och från Hx 2017. Polisen genomförde som tidigare nämnt en armbandskampanj sommaren 2016 med budskapet "tafsa inte". Den mötte kritik och polisen håller själva med om att det gick för fort och inte föll väl ut (Welin 2018). En kritik som lyftes i en debattartikel var att armbandet uppfattades som ett skydd mot att bli ofredad vilket författaren till artikeln ansåg vara ett stort hån mot alla kvinnor som utsatts (Bernhardsson 2016).

På Hx-festivalen 2017 delades en knapp ut med budskapet "Jag ser mig omkring", för att uppmana alla besökare till festival- och civilkurage (Ferm 2017). Ett initiativ som också fick kritik, främst från högerextremt håll.

---

⁸ Eksjö Stadsfest, Lollapalozza, Brännbollsyran, Storsjöyran och Way Out West.

Handlingsplan Hx

Nu fokus på Hx-festivalen! Första steget i en handlingsplan är att utgå ifrån en nulägesbild. Vad finns det för problem på Hx? Vilka problem kan vi leva med och vilka måste vi sätta in åtgärder kring? I nästa steg ska lägesbilden sammanföras med andra viktiga aktörers lägesbilder, såsom: Polis, socialtjänst, nattvandrare och ordningsvaktbolag.

Därefter bör en orsaksanalys göras tillsammans med alla aktörer för att få med allas perspektiv. När problemen är identifierade är det lätt att hoppa över orsaksanalysen och direkt vilja gå in på åtgärder, men då finns det risk för att åtgärden inte träffar rätt.⁹

Den här handlingsplanen är skriven utan en tydligt formulerat problembild¹⁰, den utgår istället ifrån en bred ansats kring trygghet i syfte att skapa en schysst publikkultur på Hx. Därför kommer handlingsplanen att anta en mer generell karaktär och konkreta åtgärder kommer därför *inte* att presenteras. Istället pekas tre prioriterade område ut att jobba vidare med utifrån problembild och orsaksanalys.

1. Kommunikation: Värdegrund / Varumärke / Budskap

Hx har en värdegrund, hur paketerar vi den för att nå ut till både besökare, medverkande aktörer, bokade artister och den egna organisationen? **Målet är att Hx varumärke ska bli synonymt med värdegrunden.** När en tänker på Hx ska en associera direkt till alla de goda värden som Hx står för. Det i sin tur skapar ett ramverk för beteenden på festivalen och i bästa fall, i det längre loppet, en "vi"-känsla där besökarna själva blir en aktiv part som medskapare och upprätthållare av den kulturen.

En möjlig väg är att bryta ner värdegrunden i budskap som en kan arbeta med hela året. Hx sker två dagar i augusti varje år, hur aktualiserar vi Hx och dess värden året runt? Ett bredare grepp är att använda de andra verksamheterna i HASAB. Går det att rikta samma budskap till publiken på Stadsteatern, Konserthuset och Helsingborg Arena? Finns det andra kommunala verksamheter som når viktiga publikgrupper för Hx? **Målet är att bygga en schysst publikkultur under hela året i Helsingborg, inte endast under festivaldagarna.**

Det finns många olika kommunikationssätt för att nå ut med värdegrund och budskap under festivalen. **Målet är att ingen ska kunna missa Hx budskap.** Exempel:

- skyltar, vepor, backdrops, storbildsskärmar
- personal & personalens kläder
- infotält
- via en konferencier på scen innan och efter programpunkter alternativt en inspelad röst
- hemsida, sociala medier
- tryckt program m.m.

---

⁹ Läs mer om hur en kan jobba med lägesbild, problembild, orsaksanalys och samverkan i Brås modell *Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete* (Berg, Gustafsson, Nilsson et al. 2016).

¹⁰ I slutrapporten för Hx18 visar en undersökning att 84% av besökarna kände sig trygga och säkra på Hx 2018 och att inga grova våldsbrott anmäldes under festivalen.

2. Organisation: Samverkan / Personal / Utbildning

Organisationen utgör grunden för genomförandet av festivalen och är alltid en prioriterad resurs.

Målet är att bygga en organisation där både intern och extern personal känner att de representerar Hx. Festivalledningen behöver vara tydlig med att både "mjuka" som "hårda" säkerhetsfrågor är viktiga, för alla funktioner. Det är särskilt viktigt att få med den externa personalen såsom ordningsvakter, nattvandrare, inhyrd publiksäkerhetspersonal m.m. då de naturligt står längre bort från organisationen.

De externa aktörerna, såsom polis och räddningstjänst, står för sina egna värden utifrån sin myndighetsfunktion, **så även om de inte representerar Hx är målet att de ska stå bakom Hx värden.**

All personal behöver informeras om vilka olika roller som finns på festivalen, vad gränsdragningarna går mellan deras funktioner och framförallt att alla är lika viktiga. **Målet är att få personalen att känna sig som Hx:are som tillsammans gör festivalen.** Från ordningsvakten till sjukvårdaren till trygghetspersonalen på området, alla behövs för att genomföra Hx.

Personalen behöver utbildas i vanliga brott, ordningsstörningar och incidenter som kan uppstå på festivalen och hur de olika funktionerna ska hantera dem om de uppstår. **Målet är att de ska se saker innan något händer och om något ändå inträffar ska de veta hur de ska agera och vem de ska kontakta.** Att jobba med säkerhet är till stor del att arbeta med service. Alla ska, oavsett funktion, göra det mesta med ett leende på läpparna. Ju mer vi pratar om hur vi ska agera och övar på det, ju lättare är det att faktiskt göra det i skarpt läge.

Ett viktigt perspektiv på trygghets- och säkerhetsfrågor är att inte tappa bort maktperspektivet. Ett exempel: att kvinnor generellt är mer otrygga i det offentliga rummet är inte för att kvinnor är svaga och därför behöver skyddas, utan för att konstruktionen av maskulinitet i vårt samhälle ger män ett utrymme och en maktposition som inskränker andras trygghet. **Målet är att personalen ska ha en förståelse för varför olika brott eller ordningsstörningar begås.** Om vi inte pratar om orsaken till problemen kommer vi aldrig till rätta med dem. Som Leila Baksi från We are Sthm sa: *benämna, markera och ta ställning.* Hela tiden. Vi får aldrig sluta med att benämna problemen, markera att de inte är okej och ta ställning för att hur vi vill ha det istället. På repeat. Vi ska använda den "liminala" upplevelsen på festivalen för att skapa ett bättre samhälle. Det låter högtravande, men varför sikta lägre? Ett samhälle där människor tar hand om varandra, utan våld och sexualbrott – det är dit vi ska. Hx organisation är en del av det samhällsbygget.

3. Festivalproduktion: Program innehåll / Områdesdesign / Personell närvaro

Hur vi fysiskt bygger upp festivalen och vad vi fyller den med för innehåll påverkar vilka som kommer till festivalen och hur besökarna kommer att bete sig på platsen.

Stiftelsen Tryggare Sverige har tagit fram en modell över hur en kan arbeta med trygghet, flera av deras perspektiv i modellen är värda att nämna här (Uittenbogaard, Ahlskog & Grönlund 2018:64).

Gestaltning & tydlighet

Ett överblickbart och tydligt evenemangsområde skapar känslan av kontroll hos besökaren. Finns det skyltar som informerar om var en hittar de olika fokuspunkterna och berättar vad som händer på platsen? Kan besökarna lätt tillfredsställa sina basala behov? Finns det vattenkranar? Är det skyltat till toaletter och matförsäljning? Även en trivsam gestaltning påverkar om en vill uppehålla sig på platsen och hur en använder den (ibid. s73).

Mix av funktioner & mix av människor

De här två perspektiven hänger nära ihop, en behöver en mix av funktioner (t.ex. programinnehåll) för att attrahera en mixad grupp besökare. Tryggare Sverige menar att "en av grundförutsättningarna för trygghet är att det offentliga rummet i så stor utsträckning som möjligt är befolkat av olika slags människor" (ibid. s.70). Om en homogen grupp "tar över" en plats skapar det ofta otrygghet hos de som inte tillhör den gruppen.

Social kontroll

Social kontroll skapas av personell närvaro på evenemanget, allra helst av en mixad grupp av människor. Att som besökare t.ex. kunna se representanter från festivalen och att *känna sig sedd* är viktigt för tryggheten. Även andra besökare är delaktiga i att skapa social kontroll på evenemangsområdet (ibid. s.74).

Belysning

En förutsättning för social kontroll och överskådlighet är god belysning på mörka platser. Tryggare Sverige menar att en god belysning, som inte skapar för hög kontrast eller är bländande, har en påvisad effekt på trygghet och är brottsreducerande. Belysning bidrar även till att fler människor är ute vilket påverkar den sociala kontrollen (ibid. s.76).

Förvaltning

Evenemangsområdet behöver tas om hand och städas. Är området skitigt och stökigt upplevs det som okontrollerat och sänder signaler om att ingen bryr sig vilket riskerar att öka otryggheten (ibid.79).

Hx målgrupp är alla helsingborgare, alltså behöver festivalen innehålla något för alla åldrar och tilltala en mängd olika intressen. Helst vill vi ha alla dessa olika grupper av människor på festivalen samtidigt i en härlig blandning. En analys av programpunkter, tider och publikprofiler behövs läggas samman med områdesdesignen och därtill addera parametrar som mörker, serveringsområden och fulla människor. **Målet är att skapa ett trivsamt och tydligt evenemangsområde där en blandad besökargrupp vill uppehålla sig.**

Avslutningsvis & nästa steg

Medias rapportering om sexuella ofredanden på musikfestivaler i Sverige kan tyckas oproportionerlig i förhållande till hur det patriarkala våldet ser ut i samhället i stort, men uppmärksammandet under åren 2016-2018 har gjort att ingen längre kan ducka för problemet med sexuella ofredanden på festivaler. Med dessa år bakom oss kan vi dra lärdomar från vad som faktiskt kan åstadkommas när vi identifierar problem och vi kraftsamlar tillsammans för att hantera dem. Den kraftsamlingen behövs i det fortsatta arbetet för att skapa en schysst publikkultur.

Att skapa en schysst publikkultur kräver ett långsiktigt och strävsamt arbete. Denna handlingsplan lyfter fram beprövande åtgärder från andra aktörer och ringar in tre prioriterade områden för Hx att jobba vidare utifrån. Nästa steg är att identifiera en problembild, göra en orsaksanalys, sätta upp effektmål och därefter ta fram konkreta åtgärder.

Avslutningsvis – ett boktips! Läs Emma Knyckares bok *Patriarkatet får inte festa med oss: berättelsen om festivalen Statement* (2019). Om hur en ideell grupp personer gör en stor musikfestival från noll, om hur patriarkatet yttrar sig på stundtals humoristiska sätt och om poängen med könsseparatistiska rum i reaktion mot patriarkala strukturer – en vinkel som media till stor del missade då de istället fokuserade på att festivalen diskriminerade män. Läs, njut och inspireras!

Kampen fortsätter.

Källförteckning

Albinsson (2017): "Efter Bråvalla: Emma Knyckare satsar på mansfri festival". *Aftonbladet*. 3 juli. <https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/musik/rockbjornen/a/3nPx/efter-bravalla-emma-knyckare-satsar-pa-mansfri-festival> [Hämtad 2019-05-24]

Baksi (2017): *Trygga tillsammans – erfarenhetsseminarium*. [online] Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=u4S9fQqDoiU&feature=youtu.be> [Hämtad 2019-05-24]

Baksi, Johannesen, Tabrizzi et al. (2017): *RoS Stockholm: Respekt och Självrespekt. Projektrapport*. Stockholms stad

Berg, Gustafsson, Nilsson et al. (2016): *Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete [Elektronisk resurs]*. Brå, Brottsförebyggande rådet. Tillgänglig på Internet: <https://www.bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2016-01-27-samverkan-i-lokalt-brottsforebyggande-arbete.html>

Bernhandsson (2016): "Armbandet mot tafsande – ett stort hån". *Svt*. 1 juli. <https://www.svt.se/opinion/siri-bernhandsson-om-armband-mot-tafs> [Hämtad 2019-05-25]

Brå (2019): *Mord och dråp*. Brå. <https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/mord-och-drap.html> [Hämtad 2019-05-24]

Do (2019): *Vad är diskriminering*. Do. <http://www.do.se/om-diskriminering/vad-ar-diskriminering/#diskrimineringsformer> [Hämtad 2019-05-25]

Ferm (2017): "Knapp ska tydliggöra nolltolerans mot sexuella trakasserier". *HD*. 3 augusti. <https://www.hd.se/2017-08-03/knapp-ska-tydliggora-nolltolerans-mot-sexuella-trakasserier> [Hämtad 2018-05-25]

Frid (2018): "Färre anmälningar av sexualbrott på sommarens festivaler". *Svt*. 31 augusti. <https://www.svt.se/kultur/farre-anmalningar-av-sexualbrott-pa-sommarens-festivaler> [Hämtad 2019-05-24]

Granhag (2018): *Utvärdering av samverkan mot brottslighet vid publika evenemang: med fokus på sexuella ofredanden*. Polisen. <https://polisen.se/siteassets/dokument/utvarderingar/utvardering-publika-evenemang.pdf> [Hämtad 2019-05-24]

Johansson & Wikén (2017): "Granskning: Över 150 festivalövergrepp anmälda under sommaren". *Metro*. 6 september. <https://www.metro.se/artikel/granskning-%C3%B6ver-150-festival%C3%B6vergrepp-anm%C3%A4lda-under-sommaren> [Hämtad 2019-05-24]

Jutbring (2017): *Trygga tillsammans – erfarenhetsseminarium*. [online] Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=u4S9fQqDoiU&feature=youtu.be> [Hämtad 2019-05-24]

Knyckare, Emma (2019): *Patriarkatet får inte festa med oss: berättelsen om festivalen Statement*. Första upplagan [Luleå]: Teg Publishing

Liebermann & Cervenka (2016): "Polisen mörkade övergrepp på festival". *Svt*. 10 januari. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/polisen-morkade-overgrepp-pa-festival> [Hämtad 2019-05-24]

Lindquist (2017): "Insatser har minskat sexuella trakasserier på festivaler". *Sveriges Radio*. 17 oktober. <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=103&artikel=6800475> [Hämtad 2019-05-24]

Netskar (2018): "Inte ett enda brott anmält på mansfri festival". *Svt*. 7 september. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/inte-ett-enda-brott-anmalt-fran-mansfri-festival> [Hämtad 2019-05-24]

NOA (2016): *Lägesbild över sexuella ofredanden samt förslag på åtgärder*. Polisen. https://polisen.se/siteassets/dokument/ovriga_rapporter/lagesbild-over-sexuella-ofredanden.pdf [Hämtad 2019-05-26]

Olseryd & Hradilova Selin (2017): *Brottsutveckling i Sverige fram till år 2015*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet. Rapport 2017:5

Pihlgren, Wiktorsson, Sjölund et al. (2017): "Arrangörerna: Festivaler behövs mer än någonsin". *Aftonbladet*. 5 juli. <https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/wq9Ld/arrangorerna-festivaler-behovs-mer-an-nagonsin> [Hämtad 2019-05-24]

Polisen (2019): *Sexualbrott – lagar och fakta*. Polisen. <https://polisen.se/lagar-och-regler/lagar-och-fakta-om-brott/sexualbrott/> [Hämtad 2019-05-25]

Pressmeddelande (2016a): "Malmöfestivalen tar krafttag för en tryggare festival". *My news desk*. 8 augusti. <http://www.mynewsdesk.com/se/malmo/pressreleases/malmoefestivalen-tar-krafttag-foer-en-tryggare-festival-1510842> [Hämtad 2019-05-24]

Pressmeddelande (2016b): "Långsiktiga insatser för att skapa ett tryggare festivalsverige". *My news desk*. 28 november. <http://www.mynewsdesk.com/se/pressreleases/laangsiktiga-insatser-foer-att-skapa-ett-tryggare-festivalsverige-1670698> [Hämtad 2019-05-24]

Renman & Berlin (2017): "Bråvalla ställs in 2018". *Svt*. 3 juli. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/bravalla-stalls-in-2018> [Hämtad 2019-05-24]

RFSU (2019): *Dare to Care*. RFSU. <https://www.rfsu.se/engagera-dig/vara-kampanjer/dare-to-care/> [Hämtad 2019-05-25]

Svensk Live (2019): *Dare to Care*. Svensk Live. <http://www.svensklive.se/daretocare/> [Hämtad 2019-05-25]

Sweden Live (2019): *Dare to Care – den aktiva publikkulturen är nästa steg!* Sweden Live. <https://www.swelive.se/dare-to-care-den-aktiva-publikkulturen-ar-nasta-steg/> [Hämtad 2019-05-24]

TT (2016): "Polisen i ny kampanj: 'Tafsa inte!'". *Svt*. 28 juni. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/polisen-i-ny-kampanj-tafsa-inte> [Hämtad 2019-05-24]

Uittenbogaard, Ahlskog & Grönlund (2018). *Trygghet i samhället*. Stockholm: Tryggare Sverige

Welin (2018): "Råd för framtiden 2018 - Trygga, säkra evenemang". [online] Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=FqIGOGc4rI0> [Hämtad 2019-05-24]